

УДК 330.322.012.12(477)

Сопронюк Катерина Сергіївна,

студент, Національний університет біоресурсів
і природокористування України

Сопронюк Екатерина Сергеевна,

студент, Национальный университет биоресурсов
и природопользования Украины

Soproniuk Kateryna,

student, National University of Life
and Environmental Sciences of Ukraine

**АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА
ПІДПРИЄМСТВІ ТА ЙОГО ГОТОВНОСТІ ДО ІНВЕСТИЦІЙ
АНАЛИЗ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА
ПРЕДПРИЯТИИ И ЕГО ГОТОВНОСТИ К ИНВЕСТИЦИЯМ
ANALYSIS OF EFFICIENCY OF ECONOMIC ACTIVITY IN THE
ENTERPRISE AND ITS READINESS FOR INVESTMENT**

Анотація: В статті проаналізований стан господарської діяльності сільськогосподарського підприємства за три роки і запропоновані шляхи його покращення, а також зроблений аналіз готовності підприємства до інвестицій.

Ключові слова: господарська діяльність, підприємство, інвестиції.

Аннотация: В статье проанализировано состояние хозяйственной деятельности сельскохозяйственного предприятия за три года и предложены пути его улучшения, а также сделан анализ готовности предприятия к инвестициям.

Ключевые слова: хозяйственная деятельность, предприятие, инвестиции.

Abstract: In the article given the analysis of the state of economic activity of agricultural enterprises for three years and the ways of its improvement, as well as an analysis of its readiness to investment.

Keywords: economic activity, enterprise, investment.

Вступ. Сільське господарство України як і інші галузі виробництва, опинилися у скрутному становищі. Вихід з нього можливий після вирішення багатьох проблем структурно-виробничого характеру в господарстві. У зв'язку із цим на перший план висувається необхідність здійснення аналізу факторів економічного зростання, підвищення інвестиційної привабливості підприємств аграрної сфери .

Питання вивчення ефективного впровадження інвестицій в сільському господарстві завжди було актуальним, його досліджувало багато українських вчених - аграрників, зокрема Збарський В.К., Зіновчук В. В., Малік М.Й, Мацибора В.І., Месель-Веселяк В. Я., Саблук П. Т., та ін.

Але останніми роками йому не надається належного значення. З цією метою важливо правильно і кількісно оцінити не тільки ефективність господарської діяльності, але і готовність підприємства до здійснення інвестицій, а коротше - його платоспроможність.

Виклад основного матеріалу. Кожне інвестиційне рішення складається з оцінки фінансового стану і мотивації доцільності інвестицій; визначення обсягів та джерел інвестування та оцінки майбутніх надходжень від інвестицій.

Кожен інвестор, вкладаючи кошти в певний об'єкт повинен переконатися в доцільності цього заходу та визначити на скільки даний об'єкт є привабливим для потенційного інвестора. Інвестиційна привабливість та її кількісна оцінка є досить проблемними. Існує багато різних підходів щодо вирішення даного питання. Деякі автори вважають, що основу інвестиційної привабливості підприємства складає його фінансовий стан. [3]

Сільськогосподарський виробничий кооператив "Зоря" є кооперативом утвореним добровільним об'єднанням фізичних осіб на засадах членства, об'єднання пайових внесків, участі у спільній виробничій діяльності та обслуговуванні переважно членів кооперативу на засадах

угоди з метою одержання прибутку [4]. Для розрахунку інвестиційної привабливості СВК „Зоря” скористаємося однією з методик щодо оцінки економічного стану підприємства, що базується на інтенсифікованому виробництві сільськогосподарської продукції. Високопродуктивне і раціональне використання виробничих ресурсів зводиться до вирішення важливого завдання - підвищення продуктивності тварин. У скотарстві на продуктивність впливають наявність кормової бази, рівень годівлі та утримання тварин, збереження плоду [1].

Для аналізу інвестиційної привабливості підприємства використаємо такі показники діяльності господарства [2]:

1. Структура грошових надходжень від реалізації продукції в СВК «Зоря»
2. Результати господарської діяльності СВК «Зоря»
3. Динаміка виробництва молока в господарстві
4. Вплив факторів на зміни валового надою молока
5. Собівартість 1 ц молока і фактори її формування на СВК «Зоря»
6. Динаміка рівня інтенсивності, результату та економічної ефективності виробництва молока

Дослідимо структуру грошових надходжень від реалізації продукції в СВК „Зоря”

Таблиця 1

Структура грошових надходжень від реалізації продукції в СВК «Зоря»*

Продукція	2012		2013		2014		2014 до 2012, %
	тис. Грн.	%	тис. Грн.	%	тис. Грн.	%	
Зернові	760,80	46,48	491,80	35,98	223,40	25,01	29,36
Пшениця озима	131,30	8,02	110,00	8,05	133,90	14,99	101,98
Жито	513,00	31,34	301,10	22,03	28,60	3,20	5,58
Овес	116,50	7,12	80,70	5,90	60,90	6,82	52,27
Інша продукція рослинництва	54,60	3,34	31,80	2,33			

Продукція	2012		2013		2014		2014 до
Всього по рослинництву	815,40	49,82	523,60	38,31	223,40	25,01	27,40
ВРХ	55,10	3,37	182,50	13,35	197,50	22,11	358,44
У т.ч. молоко	587,60	35,90	557,90	40,82	368,80	41,29	62,76
Інша продукція тваринництва	138,10	8,44	91,10	6,67	95,90	10,74	69,44
Всього по тваринництву	780,80	47,70	831,50	60,84	662,20	74,13	84,81
Разом по тваринництву і рослинництву	1636,80	100,00	1366,80	100,00	893,30	100,00	54,58

*розраховано авторами на основі звітів підприємства

В структурі грошових надходжень від реалізації товарної продукції в господарстві у 2012 році провідне місце займає продукція зернових культур (46,48%), зокрема жито (31,34%). У 2014 році основну частку в структурі виробництва займає виробництво молока (41,29%). На основі структури грошових надходжень можна сказати, що господарство спеціалізується на виробництві молока. Також велику питому вагу у виробництві мають зернові.

Визначимо результати господарської діяльності СВК «Зоря» у наступній таблиці 2.

Оцінюючи результати господарської діяльності визначили вартість валової продукції та її темпи розвитку. У відсотковому значенні 2014 року до 2012 року становить 60,55%. Помітно скоротився також і валовий збиток: в 2012 році він становить -456,80 тис. грн. , у 2014 - 134,10 тис. грн., що становить 29,36% відносно базового року. Відповідно рівень збитковості теж скоротився з 21,8% до 13% у 2014 році.

Результати господарської діяльності СВК «Зоря»*

Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2014 р. у % до 2012 р.
Вартість валової продукції, тис. грн	1045,44	1192,80	632,99	60,55
На 1 га с.-г. угідь	1,50	1,77	2,33	155,15
На 1 середньорічного працівника	19,01	27,11	22,61	118,93
На 1 грн. виробничих витрат	0,41	0,49	0,50	123,12
Валовий збиток, тис. грн.	456,80	401,50	134,10	29,36
На 1 га с.-г. угідь	0,66	0,60	0,49	75,23
На 1 середньорічного працівника	-8,31	-9,13	-4,79	57,66
Рівень рентабельності (збитковості) підприємства, %	(21,80)	(22,70)	(13,00)	X

*розраховано авторами на основі звітів підприємства

Оцінюючи загальну діяльність підприємства, неможливо проминути показники економічної ефективності виробництва сільськогосподарського підприємства. Підвищення економічної ефективності аграрних підприємств передбачає збільшення виробництва і підвищення якості сільськогосподарської продукції при одночасному зменшенні затрат праці і коштів на одиницю продукції. В сучасних умовах сільськогосподарське виробництво повинно розвиватися переважно на основі інтенсифікації, що є основним напрямом підвищення його економічної ефективності [5].

В наступних таблицях 3 і 4 проаналізуємо динаміку поголів'я корів та економічну ефективність виробництва молока.

Показники розвитку скотарства за 2012-2014 рр. говорять про те, що господарство з кожним роком скорочує поголів'я худоби, чисельність поголів'я ВРХ за два роки скоротилось на 29%, наслідком чого є зменшення виробництва продукції. Із різким зменшенням чисельності ВРХ, знижується їхня продуктивність, тобто удій молока від однієї корови. На одну голову худоби у 2012 році становить 1736,41кг., а в 2014р.- 1200кг, що становить лише 69,11% у порівнянні з базовим роком.

Таблиця 3

Динаміка виробництва молока в господарстві*

Показники	Період, роки			2014 р. до 2012 р. у %
	2012 р.	2013 р.	2014 р.	
поголов'я ВРХ, гол	173	155	124	71,68
Удій молока від однієї корови, кг	1736,41	1356,77	1200	69,11
Валовий надій молока, ц	3004	2103	1488	49,53
в т.ч. на 100га с/г угідь, ц	430,99	312,01	547,05	126,93

*розраховано авторами на основі звітів підприємства

Таблиця 4

Вплив факторів на зміни валового надою молока*

Показники	2012 р.	2014 р.	Відхилення (+), (-)
Середньорічне поголів'я тварин, гол	173	124	-49
Удій молока від однієї корови, кг	1736	1200	-536
Валовий надій молока, ц	3004	1488	-1516
Валовий надій молока при поголів'ї корів 2014 р. і урожайності 2012 р., ц	2902,38		×
Зміни валового надою молока за рахунок:	-838,00		×
- поголів'я корів	-660,38		×
- продуктивності корів	-177,62		×

*розраховано автором на основі звітів підприємства

Аналізуючи розраховані в таблиці 4 дані, можна зробити висновок, що на зміну валового надою молока впливає такий чинник, як поголів'я худоби, яке скоротилось у 2014 році порівняно з 2012 роком на 49 голів. Через подорожчання утримання скорочується і виробництво молока. Валовий надій молока від однієї корови скоротився на 536,41кг, відповідно зменшився сукупний валовий надій. Також відбулися такі зміни валового надою молока за рахунок зміни поголів'я корів: -665,14; та за рахунок продуктивності: -850,86.

Вищенаведені показники характеризують виробничу діяльність сільськогосподарського підприємства. Традиційно інвестиційну діяльність пов'язують тільки з фінансовою сферою, але, на нашу думку, перед здійсненням інвестиційних заходів необхідно проаналізувати натуральні показники операційної діяльності, що і було зроблено у попередніх чотирьох таблицях. Виявивши значний виробничий потенціал підприємства, ми переходимо до аналізу фінансових складових в цілому та причин незадовільного фінансового стану зокрема.

Собівартість виробництва 1 ц молока є одним з перших етапів аналізу фінансових показників, оскільки відображує величину витрат на одиницю продукції. Вивчення структури собівартості продукції дає змогу з'ясувати економічне значення окремих елементів витрат і основні фактори, під впливом яких формуються їх рівень і динаміка. Щоб встановити причини зміни рівня собівартості продукції, вивчають фактори, які впливають на нього. [3] Розглянемо детальніше як змінюється собівартість 1 ц молока за рахунок зміни витрат виробництва та продуктивності корів.

Таблиця 5

**Собівартість 1 ц молока і фактори її формування на СВК
«Зоря»***

Показник	2012 р.	2014 р.	Відхилення (+), (-)
Виробничі витрати на 1 корову, тис. грн.	4922,54	3654,84	-1267,7
Удій молока від 1 корови, кг	1736	1200	-536
Собівартість 1 ц молока, грн.	283,48	304,57	21,09
Собівартість 1 ц молока при витратах 2014р. і продуктивності 2012р.	210,53		
Зміни собівартості 1 ц молока за рахунок, грн.:			
- витрат виробництва	94,04		
- Продуктивності корів	-72,95		

*розраховано автором на основі звітів підприємства

Аналізуючи дані таблиці 5, можна сказати, що в умовах значного зменшення виробничих витрат, збільшилась собівартість 1 ц молока.

Продуктивність корів за порівняльні роки також скоротилась відповідно. Підвищення собівартості молока у господарстві свідчить про зниження ефективності його виробництва. Щоб знизити собівартість молока в даному господарстві потрібно зменшити перевитрату кормів, їх собівартість, зменшити загальногосподарські виробничі витрати. Провівши розрахунки та проаналізувавши результати, бачимо, що повна собівартість 1 центнера молока у 2014 році порівняно з 2012 роком у відсотках зросла на 6,9%.

Оцінка ефективності факторів і досягнутого рівня економічної ефективності, а також вибір раціональних напрямів інтенсифікації виробництва, здійснюється на основі розрахунку таких показників, як собівартість продукції, розмір прибутку, рівень рентабельності виробництва.. Висока економічна ефективність молока можлива лише тоді, коли темпи росту обсягу валової продукції випереджують темпи витрат виробництва.

Таблиця 7

Динаміка рівня інтенсивності, результату та економічної ефективності виробництва молока*

Показник	2012р.	2014р.	2014 до 2012, %
Витрати праці на 1 ц молока	22,19	21,59	97,29
Повна собівартість 1 ц молока,грн.	292,03	316,76	108,47
Ціна 1 ц молока, грн	209,93	265,32	126,38
Прибуток на 1 ц,грн	(82,1)	(51,44)	62,66
Рівень рентабельності, %	(5,28)	(3,72)	70,45
Окупність додаткових витрат,грн.	X	0,289	X

*розраховано автором на основі звітів підприємства

Аналізуючи дані таблиці 7, ми визначили, що собівартість 1 ц реалізованої продукції зросла на 8,47% порівняно з базовим роком, а ціна реалізації 1 ц молока збільшилась на 26,38% у 2014р. порівняно з 2012р. Дані таблиці свідчать про те, що виробництво у 2012 році є збитковим, який становить 82,1 грн на 1 ц молока, а в 2014 це число скоротилось до 51,44 грн., що становить 62,66%, тобто підприємству вдалося зменшити свої збитки, що є сигналом до готовності до інвестицій.

Висновки. Проаналізувавши сучасний стан виробництва молока в господарстві, ми прийшли до висновку, що в цілому, виробництво основного виду продукції на підприємстві - молока - з роками знижується, його собівартість зростає, прибуток відсутній впродовж усіх досліджуваних років, хоча в останньому році збитки зменшились. В цілому підприємство теж є збитковим, але покриває свої змінні витрати, тому складаються всі передумови для інвестування для підвищення ефективності діяльності підприємства і виходу його з кризи. Запровадження цих заходів підвищить продуктивність тварин при зменшенні затрат праці на виробництво продукції.

Література:

1. Герасимчук Н.А. Шляхи підвищення економічної ефективності молочного скотарства з використанням дорадницьких послуг / Н.А.Герасимчук, В.А.Таїров // Науковий вісник НУБіПУ, 2013. - № 181 (Частина 2) - С. 83-88

2. Економіка сільського господарства: Навч. посібник/Збарський В.К., Мацибора В.І. та ін., За ред. В.К. Збарського і В.І. Мацибори. - К.:ТОВ"Аграр Медіа Груп", 2013. - 316 с.

3. Збарський В.К. Організаційно-економічне забезпечення ефективності сільськогосподарських підприємств: [монографія] / В. К. Збарський. – К.: ННЦ ІАЕ, 2013. – 402 с

4. Звіти підприємства СВК "Зоря" за 2012-2014 роки

5. Малік М.Й., Зіновчук В.В., Лупенко Ю.О. та ін. Основи аграрного підприємництва // За ред. М.Й. Маліка. – К.: Інститут аграрної економіки, 2001. – 582 с.

6. Месель-Веселяк В.Я. Аграрна реформа і організаційно-економічні трансформації в сільському господарстві / В.Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. – 2010. – № 4. – с. 3–18.